

مقدمه

حنا گیاهی صنعتی است که از برگ‌های خشک آن در تولید رنگ‌های نارنجی، قرمز و قهوه‌ای استفاده می‌شود و حدوداً دارای ۰/۵-۱/۵ درصد ماده رنگی لاوسون است. این گیاه دارای برگ‌های معطر بیضی شکل و گل‌های خوشه‌ای سفید تا گلی رنگ بسیار معطر و خوشبو است و از برگ‌های آن برای تولید رنگ‌های آرایشی بهداشتی، مصارف دارویی و نیز تولید رنگ‌های ثابت صنعتی استفاده می‌شود. حنا در مناطق گرم به صورت درختچه ولی در نواحی معتدله به صورت علفی می‌روید. قسمت‌های مختلف حنا در موارد گوناگون از قبیل عطر سازی، رنگ سازی، سبب بافی و طب مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مشخصات گیاه‌شناسی حنا

حنا با نام علمی (*Lawsonia inermis*) از خانواده لیتراسه (*Lythraceae*)، گیاهی چند ساله، گلدار و از نهانزادگان بوده و شامل ۳۷۰ گونه و ۲۴ جنس است. این گیاه از دسته جدا گلبرگ‌ها است که دانه‌های آن در تخمدان بسته‌ای قرار گرفته و با پوسته پوشانده شده‌اند. حنا گیاهی درختچه‌ای با ارتفاع ۲-۲/۵ متر و دارای چوب سختی است که شاخه‌های آن متقابل، استوانه‌ای اغلب خاردار و باریک هستند. برگ‌های آن کامل، فاقد برگچه، بیضی شکل و نوک تیز بوده و دارای دم‌برگ کوتاه و نوک تیز می‌باشد. پهنک برگ آن در کناره غالباً پیچ خورده و به سمت پایین است. ریشه حنا به رنگ قرمز تیره دارای طعمی تلخ می‌باشد که در طب از آن استفاده می‌شود. گل آذین حنا به صورت انتهایی و خوشه با گل‌هایی کوچک، خوشبو، مجتمع و به رنگ سفید مایل به خاکستری است که در بعضی نژادها به رنگ سرخ نیز دیده شده است. گل حنا دارای ۴ کاسبرگ آزاد با دو غده و ۴ گلبرگ با ۱ غده در محل اتصال هر گلبرگ به نهنج و پرچم است که هر دو تای آن مقابل یک کاسبرگ‌ها قرار گرفته‌اند. گاهی دارای ۴ پرچم و بندرت دارای ۹ تا ۱۲ پرچم می‌باشد که در این صورت هر پرچم جمع شده در برابر یک کاسبرگ قرار می‌گیرد. تخمدان دارای ۲ یا چند حفره بوده که در هر یک ۲ یا تعداد بیشتری دانه موجود است. دانه‌ها سیاه رنگ و گاهی سیاه مایل به قرمز دیده می‌شوند که عموماً نیزه‌ای شکل هستند و به شکل هرم‌های مثلث القاعده قرار گرفته‌اند.

حنا

PTMP/SK/R&D/A/ Henna 01 /19052021

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی حنا

حنا	نام فارسی
Henna	نام انگلیسی
Lawsonia inermis	نام علمی
Lythraceae	خانواده

شکل ۱- آشنایی با درختچه، برگ، گل و میوه گیاه حنا

کاشت

حنا گیاهی مقاوم به خشکی بوده و سازگار با مناطق گرم و خشک است و در مناطقی با دمای ۳۰ تا ۳۵ درجه سانتی‌گراد در تابستان و باران سالیانه ۰/۲ تا ۴/۲ متر و pH خاک ۳/۴-۸ رشد می‌کند. کشت آن بیشتر در

زمین‌های شنی و رسی که با کود حاصلخیز شده باشند انجام می‌شود. حنا معمولاً در مقابل تغییرات جوی حساس است به گونه‌ای که در اثر تغییرات درجه حرارت برگ‌های آن تغییر رنگ داده و سفید می‌شوند. همچنین حنا در مقابل سرمای زیاد نیز مقاوم نبوده و سرما باعث از بین رفتن ریشه آن می‌شود.

جهت برداشت محصول مرغوب و ازدیاد و طول عمر مزرعه حنا و همچنین بالا بردن کیفیت و کمیت محصول در مناطق حناکاری ابتدا بذر حنا را در خزانه کشت و سپس نهال‌ها را به زمین اصلی منتقل می‌کنند.

داشت

آبیاری زمین اصلی و نشاء کاری بایستی هر روزه انجام گیرد تا نشاها کاملاً سبز شوند و این دوره بسته به شرایط جوی (سردی و گرمی هوا) ۱۰ تا ۱۵ روز طول می‌کشد. پس از سبز شدن نهال‌ها، آبیاری به ۶ تا ۷ روز یکبار تقلیل پیدا کرده و تا زمان اولین برداشت محصول ادامه می‌یابد در این مرحله حنا به آب زیادی نیاز داشته و در صورت کمبود آب، برگ‌ها به زردی می‌گراید.

شکل ۲- مزرعه حنا

به دلیل چند ساله بودن گیاه حنا، تهیه زمین اصلی باید با دقت زیاد انجام گیرد. برای این منظور در پائیز زمین را شخم عمیق زده و در زمستان به حال خود نگه می‌دارند. به منظور بهبود خواص فیزیکی و حفظ رطوبت خاک و نفوذ بهتر ریشه، در سال اول کاشت حدود ۸ تن کود حیوانی در هر هکتار مصرف می‌شود که نصف آن را در اردیبهشت ماه و نصف دیگر را در مرداد ماه به زمین می‌دهند. این میزان در سال‌های بعدی به میزان ۱۰-۱۵ تن در هکتار می‌رسد که یک سوم آن در اردیبهشت ماه و دوسوم باقی‌مانده در مرداد ماه به مصرف می‌رسد. برای بالا بردن کمیت و کیفیت محصول ۱۰۰-۱۵۰ کیلوگرم در هکتار کود ازته در خرداد ماه نیز توصیه می‌شود.

برداشت

زمان و نحوه برداشت صحیح محصول در کیفیت و کمیت حنای تولیدی موثر بوده و معمولاً برداشت محصول در سال اول دو نوبت به ترتیب در اواخر تیر ماه و در آبان ماه صورت می‌گیرد. از سال دوم تعداد چین‌های سالیانه به سه مرتبه افزایش یافته و به ترتیب در تیر ماه، شهریور ماه و نیمه دوم آبان ماه انجام می‌شود. برگ‌های چیده شده حنا را خشک و از چوب جدا نموده و آن‌ها را جمع‌آوری و به کارگاه‌های حناسایی منتقل می‌کنند. متوسط تولید محصول حنا ۱۵۰۰ تا ۲۵۰۰ کیلوگرم در هکتار است که بیشتر مربوط به چین اول بوده و معمولاً میزان برداشت در چین‌های دوم و سوم کمتر است. میانگین عملکرد یا وزن محصول برگ حنا در برداشت مرداد ماه بیشتر از برداشت آبان ماه بوده و به طور کلی متوسط عملکرد ۱/۵ تن در هکتار برآورد می‌شود.

حنا

PTMP/SK/R&D/A/ Henna 01 /19052021

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

شکل ۳- برداشت دستی برگ حنا

منبع

امینی‌زاده، منصور. (۱۳۹۳). کاشت داشت و برداشت حنا. کرمان: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی کرمان

PTMP/SK/R&D/A/ Henna 01 /19052021

